PATVIRTINTA
Kaišiadorių Algirdo Brazausko
gimnazijos direktoriaus
2026 m. spalio 21 d. įsakymu Nr. V-251

KAIŠIADORIŲ ALGIRDO BRAZAUSKO GIMNAZIJOS STEAM CENTRO LABORATORIJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS TAISYKLĖS

I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS

1.1. Kaišiadorių Algirdo Brazausko gimnazijos STEAM centro laboratorijų saugos ir sveikatos taisyklės (toliau – Taisyklės) apibrėžia saugaus darbo ir elgesio nuostatas, kuriomis privalo vadovautis visi veiklas centro laboratorijose atliekantys asmenys.

1.2. Taisyklės pateikiamos registracijos tinklalapyje (www.kaisiadorims.lt) prie kiekvienos Kaišiadorių Algirdo Brazausko gimnazijos STEAM centro siūlomos veiklos, o atvykstantys į veiklas turi būti pasirašytinai su jomis susipažinę ir atsivežti užpildytą Taisyklių 1 priedą (pridedamas).

1.3. Atvykusiems į veiklas, laboratorijose organizuojamas papildomas supažindinimas su pagrindinėmis Taisyklių nuostatomis.

II SKYRIUS
BENDROSIOS TAISYKLĖS LABORATORIJOSE

2.1. Atvykę į STEAM centrą persiaukite atsivežtą švarią vidaus avalynę: sportinius batelius, gumines šlepetes ar pan. Neturintys švarios avalynės naudokite antbačius.

2.2. Į laboratorijas neikite su viršutiniais drabužiais, juos palikite drabužinėje. Kuprines taip pat palikite drabužinėje, jei reikia, pasiimkite užrašus, skaičiuotuvus ir rašymo priemones.

2.3. Mobiliuosius telefonus, jei jie nebus reikalingi darbui, išjungę garsą palikite mokytojo konsultanto (metodininko) nurodytoje vietoje arba perduokite Jus lydinčiam asmeniui.

2.4. Į veiklas nevėluokite. Įėję į laboratoriją nieko nelieskite, laukite mokytojo konsultanto (metodininko) nurodymų.

2.5. Jei darbui reikės naudoti elektrinius prietaisus, vadovaukitės saugaus naudojimosi elektros įrenginiais taisyklėmis. Įsitikinkite, kad nėra matomų įrenginių pažeidimų, o juos pastebėję nedelsiant praneškite mokytojui konsultantui (metodininkui). Nelieskite elektros jungiklių ir kitų prietaisų, jei jie nėra reikalingi darbo metu.

2.6. Aštrius, smailius įrankius ir daiktus naudokite tik pagal paskirtį ir tik mokytojui konsultantui (metodininkui) leidus. Būkite atidūs ir atsargūs dirbdami su dūžtančiomis (lemputės, stiklas, cheminiai indai ir kt.), karštomis priemonėmis (karšti klijai, karštas vanduo, 3D pieštukai, kaitinimo plytelės, degikliai ir pan.).

2.7. Nelaikykite darbo vietoje daiktų, nereikalingų darbui atlikti, palaikykite švarą ir tvarką.

2.8. Negadinkite laboratorijose esančio inventoriaus ir priemonių, taupiai naudokite skirtas medžiagas.

2.9. Užsiėmimų metu netriukšmaukite, netrukdykite kitiems, atlikite tik mokytojo konsultanto (metodininko) nurodytus darbus. Pertraukų metu išeikite iš laboratorijos, kad būtų galima išvėdinti patalpas ir pasiruošti kitai veiklos daliai.

2.10. Būkite atidūs naudodami laboratorines svarstykles: neviršykite svarstyklių gamintojo nustatytos didžiausios sveriamo kūno masės ribos, nespauskite svarstyklių ranka, nenešiokite jų po laboratoriją.

2.11. Mokytojui konsultantui (metodininkui) liepus, baikite darbą ir pagal nurodymus sutvarkykite darbo vietą.

2.12. Laikykitės darbo kompiuteriu higienos reikalavimų, sėdėkite taisyklingai.

2.13. Įvykus nelaimingam atsitikimui ar pasijutus prastai, tuojau pat praneškite mokytojui konsultantui (metodininkui) ir lydinčiam mokytojui, pagal galimybes teikite pirmąją medicininę pagalbą nukentėjusiajam.

2.14. Gaisro ar kitos nelaimės metu skubiai ir saugiai evakuokitės iš STEAM centro patalpų evakuacijos plane nurodytomis kryptimis, klausydami garsinio pranešimo nurodymų.

III SKYRIUS
TAISYKLĖS BIOCHEMIJOS IR BIOLOGIJOS-CHEMIJOS LABORATORIJOSE

3.1. Dirbdami laboratorijoje negerkite, nevalgykite ir nebandykite ragauti cheminių medžiagų. Darbo laboratorijoje metu nelieskite veido. Baigę darbą, būtinai nusiplaukite rankas.

3.2. Atlikdami praktinius darbus naudokitės skirtomis apsaugos priemonėmis, susiriškite ilgus plaukus.

3.3. Dirbdami su cheminiais reagentais stenkitės, kad medžiagų nepatektų į akis, ant veido ar rankų.

3.4. Cheminių medžiagų bandymams imkite tik tiek, kiek nurodyta darbo aprašyme. Medžiagoms imti naudokite tinkamus įrankius: šaukštelius, menteles, pipetes. Reagentus pilkite ar berkite virš stalo.

3.5. Reagentus imkite tik švariais įrankiais. Panaudotus įrankius meskite į pateiktus atliekų indus.

3.6. Nenaudokite cheminių medžiagų be etikečių. Panaudoję medžiagas iš karto užsukite ar uždenkite indus.

3.7. Visus darbus, susijusius su dūmų ar nuodingų garų susidarymu, atlikite traukos spintoje arba naudokite ventiliacines rankoves.

3.8. Šildydami skysčius, indo angą nukreipkite nuo savęs ir nuo šalia esančiųjų. Kaitindami mėgintuvėlį virš liepsnos, pirmiausia jį pašildykite, o tik tada kaitinkite degiklio liepsnos galiuke.

3.9. Įkaitusius indus imkite tik su medžiaginėmis pirštinėmis. Neneškite karštų mėgintuvėlių rankose – naudokite stovą.

3.10. Skiesdami koncentruotas rūgštis ir tirpindami šarmus, atsargiai pilkite rūgštį/šarmą į vandenį. Naudokite tik tam skirtus indus. Visas operacijas su koncentruotomis rūgštimis ar šarmais atlikite traukos spintoje su apsauginėmis pirštinėmis ir akiniais.

3.11. Apie atsitiktinai išlietus tirpalus ir išbirusias medžiagas praneškite mokytojui konsultantui (metodininkui) ir sutvarkykite vadovaudamiesi jo nurodymais. Į kriauklę tirpalus išpilkite tik mokytojui konsultantui (metodininkui) leidus.

3.12. Sudužus stikliniam indui informuokite apie tai mokytoją konsultantą (metodininką), šukių nerinkite plikomis rankomis.

3.13. Prieš naudodami mikroskopus išklausykite instruktažą. Mikroskopų nenešiokite, nekilnokite, neardykite. Po darbo mikroskopą sutvarkykite: atsukite mažiausiai didinantį objektyvą, išimkite objektinį stiklelį, išjunkite apšvietimą ir uždenkite gaubtu. Mikroskopo lęšių nevalykite popieriniu rankšluosčiu ar audiniu, naudokite tam skirtas priemones, kurias pateiks laborantas.

3.14. Mikrobangų krosnelėje tirpindami agarozę/agarą, nepalikite krosnelės be priežiūros, neleskite tirpalui užvirus išsilieti per kraštus. Karšto tirpalo netraukite iš krosnelės, leiskite jam šiek tiek pravėsti.

3.15. Niekada nepalikite veikiančių elektros prietaisų be priežiūros.

3.16. Naudodami ultravioletinių spindulių lempą nešvieskite į akis, ilgai nelaikykite nepridengtos odos po UV spinduliais.

3.17. Prieš naudodami veiklai jutiklius (temperatūros, pH, laidumo, deguonies ir anglies dioksido dujų ir kt.) išklausykite instruktažą ir laikykitės nurodymų.

3.18. Srovės šaltinį prijunkite ir sureguliuokite pagal nurodymus, srovę paleiskite tik mokytojui konsultantui (metodininkui) ar laborantui patikrinus ir leidus. Kol vyksta elektroforezė, nelieskite vonelės ir pasibaigus procesui ją atidarykite tik atjungę srovės šaltinį nuo elektros tinklo.

3.19. Automatines pipetes naudokite tik mokytojui konsultantui (metodininkui) leidus ir instruktavus. Neviršykite pipetės tūrio intervalo ribų, neimkite skysčio be antgalio, antgalių nelieskite rankomis, dėžutes su antgaliais laikykite uždarytas.

IV SKYRIUS
TAISYKLĖS MAISTO TECHNOLOGIJŲ IR KULINARINIO PAVELDO LABORATORIJOJE

4.1. Dirbdami laboratorijoje negerkite ir nevalgykite savo atsinešto maisto ar gėrimų. Ragauti eksperimento ar gamybos tikslais ruošiamus maisto produktus leidžiama tik mokytojui konsultantui (metodininkui) leidus, naudojant tik tam skirtus švarius, vienkartinius arba asmeninius įrankius.

4.2. Prieš pradėdami darbą, kruopščiai nusiplaukite rankas su muilu ir jas dezinfekuokite. Rankas būtina pakartotinai plauti pakeitus veiklos pobūdį (pvz., po žalių produktų apdorojimo), pasinaudojus tualetu ar prisilietus prie nešvarių paviršių.

4.3. Laboratorijoje privaloma dėvėti švarią darbo aprangą (prijuostę arba chalatą) ir specialų galvos apdangalą (kepuraitę ar plaukų tinklelį), visiškai paslepiantį plaukus.

4.4. Draudžiama mūvėti žiedus, rankinius laikrodžius, apyrankes ar kitus papuošalus, kurie gali patekti į gaminį arba trukdyti rankų higienai. Esant odos įbrėžimams ar žaizdelėms – jos privalo būti sandariai užklijuotos vandeniui atspariu pleistru ir mūvimos apsauginės pirštinės.

4.5. Atidžiai laikykitės maisto produktų srautų atskyrimo ir kryžminės taršos prevencijos: žalius (termiškai neapdorotus) produktus pjaustykite ir apdorokite tik ant jiems skirtų, specialiai sužymėtų lentelių ir naudokite tik tam priskirtus peilius bei įrankius.

4.6. Būkite ypač atsargūs su terminiais įrenginiais (viryklėmis, krosnelėmis, paveldo krosnimis ar karšto vandens aparatais). Įkaitusius indus, skardas ar puodus imkite tik su karščiui atspariomis pirštinėmis arba griebtuvais. Saugokitės karštų garų gūsių atidarydami krosneles ar puodus.

4.7. Mechaniniais maisto smulkintuvais, maišytuvais, pjaustyklėmis ir kitais prietaisais su judančiomis dalimis naudokitės tik mokytojui konsultantui (metodininkui) leidus ir išklausius jo instruktažą. Griežtai draudžiama valyti, plauti ar reguliuoti prietaisus, kai jie yra įjungti į elektros tinklą.

4.8. Atliekant cheminę maisto sudėties analizę, maisto kokybės ar juslinius tyrimus su reagentais, laikykitės tokių pačių kaip ir Biologijos-chemijos laboratorijos saugos reikalavimų. Reagentus imkite tik tam skirtais švariais šaukšteliais, mentelėmis ar pipetėmis. Šių tyrimų metu gautų medžiagų ar tirpalų ragauti griežtai draudžiama.

4.9. Greitai gendančius maisto produktus bei žaliavas iškart po naudojimo grąžinkite į šaldytuvą, kad nebūtų pažeistas temperatūrinis režimas.

4.10. Darbo vietoje nuolat palaikykite švarą: nedelsdami nuvalykite išsiliejusius skysčius, riebalus ar nukritusius maisto likučius, kad grindys ir stalai nebūtų slidūs.

4.11. Maisto atliekas, žaliavų likučius bei pakuotes rūšiuokite ir meskite tik į tam skirtas, sandariai uždaromas šiukšliadėžes.

V SKYRIUS
TAISYKLĖS FIZIKOS-INŽINERIJOS LABORATORIJOJE

5.1. Jungdami elektros grandinę, kruopščiai išdėstykite laidus, o antgalius tvirtai suspauskite gnybtais. Griežtai laikykitės šaltinio poliariškumo.

5.2. Nejunkite sumontuotos elektros grandinės, įrenginio prie elektros maitinimo šaltinio be mokytojo konsultanto (metodininko) patikrinimo ir leidimo.

5.3. Sujunkite, perjunkite, montuokite ar išmontuokite elektros grandines tik atjungę jas nuo elektros maitinimo šaltinio. Nesilieskite prie kondensatoriaus netgi po to, kai elektros grandinė atjungta nuo maitinimo šaltinio – pirmiausia jį reikia iškrauti.

5.4. Jei naudosite kokį nors rinkinį (pvz. elektrinių grandinių), baigę darbą būtinai supakuokite viską kaip buvo, kiekvieną elementą grąžindami į jam skirtą vietą.

5.5. Pjaustydami pjaustykle putplastį ar lituodami būkite atsargūs, būtinai naudokite ventiliacinę oro ištraukimo rankovę.

5.6. Klijavimo, pjaustymo, karpymo ir kitus darbus darykite tik ant specialaus padėklo. Saugiai elkitės su karštais klijais.

5.7. Naudodami lazerinę rodyklę, lazerinį nuotolinio temperatūros matavimo termometrą arba termovizorių, nežiūrėkite į lazerio spindulį, nenukreipkite jo tiesiogiai į kitus asmenis (ypač jų akis) arba netiesiogiai nuo atspindinčių paviršių.

5.8. Dirbti su skystu azotu gali tik mokytojas konsultantas (metodininkas). Stebėdami bandymus, kuriuose naudojamas skystas azotas, naudokite apsaugines pirštines ir akinius.

5.9. Niekada nepalikite veikiančių elektros prietaisų be priežiūros.

5.10. Dirbdami laboratorijoje negerkite, nevalgykite.

VI SKYRIUS
TAISYKLĖS ROBOTIKOS-INFORMACINIŲ TECHNOLOGIJŲ LABORATORIJOJE

6.1. Prieš pradėdami darbą atidžiai apžiūrėkite savo darbo vietą, įrankius, įrengimus ir ruošinius. Nepradėkite darbo, jei darbo vieta, įrankiai, įrengimai netvarkingi ar sugedę.

6.2. Jei darbo pobūdis reikalauja, dėvėkite apsauginius akinius, darbo pirštines, prijuostę. Turi būti užsegtos visos drabužių sagos. Nedėvėkite žiedų, laikrodžių, apyrankių, pavojingai atsikišusių ir kabančių daiktų (grandinėlė ant kaklo ir pan.).

6.3. Jei darbo metu sugedo įrengimas, sulūžo darbo įrankis – nutraukite darbą ir praneškite mokytojui konsultantui (metodininkui).

6.4. Elektrinėmis staklėmis, 3D spausdintuvu, lazerine pjaustykle ir kitais sudėtingais įrenginiais naudokitės tik mokytojui konsultantui (metodininkui) leidus ir tik jam prižiūrint. Prie elektrinių staklių dirbkite tik mokytojui konsultantui (metodininkui) prižiūrint. Nestovėkite prie jų, kai dirba kiti.

6.5. Kai naudosite kokį nors rinkinį, baigę darbą būtinai supakuokite viską kaip buvo, kiekvieną elementą grąžindami į jam skirtą vietą.

6.6. Lituodami būkite atsargūs ir būtinai naudokite ventiliacinę oro nutraukimo rankovę.

6.7. Nelieskite įkaitusio 3D rašiklio antgalio ir neleiskite, kad rašiklis liestųsi prie degių, besilydančių daiktų tiek piešimo metu, tiek po jo, kol įrenginys atvės.

6.8. Niekada nepalikite veikiančių elektros prietaisų be priežiūros.

6.9. Dirbdami laboratorijoje negerkite, nevalgykite.

VII SKYRIUS
TAISYKLĖS KŪRYBIŠKUMO IR MEDIJŲ LABORATORORIJOJE

7.1. Prieš pradėdami darbą susipažinkite su laboratorijoje naudojamomis priemonėmis, įranga ir jų naudojimo taisyklėmis. Įrangą naudokite tik pagal paskirtį ir laboratorijos mokytojui konsultantui (metodininkui) leidus.

7.2. Prieš pradėdami veiklą patikrinkite darbo vietą ir naudojamas priemones. Pastebėję įrangos gedimus, pažeistus elektros laidus ar kitus galimus pavojus, nepradėkite darbo ir nedelsdami praneškite mokytojui konsultantui (metodininkui).

7.3. Kompiuterius, planšetinius kompiuterius, interaktyviuosius ekranus ir kitą skaitmeninę įrangą naudokite tik mokomosioms ir kūrybinėms užduotims atlikti. Savavališkai nekeiskite įrangos nustatymų, nediekite programų ir nejunkite papildomų įrenginių be mokytojo konsultanto (metodininko) leidimo.

7.4. Dirbdami kompiuteriu laikykitės taisyklingos laikysenos, išlaikykite tinkamą atstumą nuo ekrano. Ilgiau dirbdami darykite mokytojo konsultanto (metodininko) nurodytas pertraukas, skirtas akims pailsinti ir kūno padėčiai pakeisti.

7.5. Fotografavimo ir filmavimo įrangą, fotoaparatus, vaizdo kameras, objektyvus, trikojus ir kitus priedus naudokite atsargiai. Įrangą statykite ant stabilių paviršių, o trikojus išdėstykite taip, kad jie netrukdytų judėti ir nekeltų pavojaus aplinkiniams.

7.6. Fotografavimo ir filmavimo metu nenukreipkite intensyvių šviesos šaltinių tiesiai į kitų asmenų akis. Apšvietimo įrangą reguliuokite tik mokytojui konsultantui (metodininkui) leidus, nelieskite įkaitusių šviestuvų dalių.

7.7. Elektros laidus ir įrangos jungtis išdėstykite taip, kad jie netrukdytų judėti. Nejunkite ir neatjunkite elektros įrenginių šlapiomis rankomis, netraukite kištukų iš elektros lizdų laikydami už laido.

7.8. Kūrybinėms užduotims naudojamas žirkles, pjaustymo įrankius, klijus ir kitas priemones naudokite tik pagal paskirtį. Pjaustymo darbus atlikite ant tam skirtų apsauginių padėklų, saugokite rankas ir šalia esančius asmenis.

7.9. Naudodami karštų klijų pistoletus, 3D rašiklius ar kitus kaitinimo elementų turinčius įrenginius, nelieskite įkaitusių jų dalių. Įjungtų įrenginių nepalikite be priežiūros.

7.10. Dirbdami su dažais, klijais, markeriais ir kitomis kūrybinėmis medžiagomis, laikykitės jų naudojimo instrukcijų. Nenaudokite nepažymėtų ar nežinomos sudėties medžiagų. Prireikus naudokite mokytojo konsultanto (metodininko) nurodytas asmenines apsaugos priemones.

7.11. Fotografuodami, filmuodami ar įrašydami garsą gerbkite kitų asmenų privatumą. Kitus asmenis fotografuokite, filmuokite ir jų balsą įrašykite tik gavę reikiamą leidimą. Sukurtos medžiagos neviešinkite be atsakingo asmens leidimo ir teisėto pagrindo.

7.12. Naudodamiesi internetu ir skaitmeninėmis kūrybos priemonėmis, laikykitės saugaus elgesio skaitmeninėje aplinkoje taisyklių. Neatidarykite įtartinų nuorodų, neatskleiskite asmens duomenų ir nesisiųskite nežinomų failų.

7.13. Dirbdami laboratorijoje nevalgykite ir negerkite. Maisto produktų ir gėrimų nelaikykite šalia kompiuterių, elektros įrenginių ir kitų darbo priemonių.

7.14. Pastebėję įrangos gedimą, perkaitimą, neįprastą kvapą ar kitus pavojingus požymius, nedelsdami nutraukite darbą ir praneškite mokytojui konsultantui (metodininkui). Nebandykite savarankiškai taisyti sugedusios įrangos.

7.15. Pasibaigus veiklai, mokytojo konsultanto nurodymu išjunkite naudotą įrangą, sutvarkykite darbo vietą, grąžinkite priemones į joms skirtas vietas ir pašalinkite darbo metu susidariusias atliekas pagal nustatytą tvarką.

7.16. Įvykus nelaimingam atsitikimui, susižeidus ar pasijutus blogai, nedelsdami informuokite mokytoją konsultantą (metodininką) ir lydintį mokytoją. Kilus gaisrui ar kitam pavojui, vykdykite atsakingų asmenų nurodymus ir evakuokitės nustatytais evakuacijos keliais.